Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis

Een navolgenswaardig Voorbeeld

Author(s): D. F. Scheurleer

Source: *Tijdschrift der Vereeniging voor Noord-Nederlands Muziekgeschiedenis*, Deel 7, 2de Stuk (1902), pp. 84-88

Published by: [Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/947669>

Accessed: 21/06/2014 23:34

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Tijdschrift der Vereeniging voor Noord-Nederlands Muziekgeschiedenis*.

<http://www.jstor.org>

EEN NAVOLGENSWAARDIG VOORBEELD.

Te Kopenhagen, naast het indrukwekkend schoone raadhuis, staat het kunstnijverheidsmuseum, dat, hoewel slechts enkele jaren geleden opgericht, door schenkingen en aankopen, reeds zóó vol is geworden, dat plaatsruimte begint te ontbreken.

Een der aantrekkelijkheden van dit museum is eene verzameling muziekinstrumenten, waaraan men gaarne gastvrijheid heeft verleend.

De geschiedenis dezer verzameling kan men met enkele woorden vertellen. DR. ANGUL HAMMERICH, bekend door zijne geschriften over Deensche muziekgeschiedenis, kwam een vijftal jaren geleden tot het besluit, dat de hoofdstad van zijn vaderland niet mocht onderdoen voor Brussel, Londen, Parijs, Berlijn, en dat ook daar eene openbare verzameling van instrumenten niet mocht ontbreken. De directies van verschillende musea, waarin zich het een en ander van zijn gading bevond, werden bewerkt, en een oproep tot alle belangstellenden gericht, die oude of vreemde speeltuigen wilden afstaan of leenen.

Deze pogingen slaagden volkomen. Allereerst kwam er hulp van een in Malmö wonenden Deen, den heer C. CLAUDIUS, die van hetgeen hij zelf bijeen gebracht had, niet minder dan 50 nummers ten geschenke aanbood. Enkele musea stonden het een en ander af, en door geldelijken steun konden ook aankopen geschieden.

Thans zijn vijf jaren verloop en de verzameling telt ettelijke honderden nummers en heeft de haar verstrekte plaatsruimte tot in het uiterste hoekje gevuld. De dubbele ruimte zou even goed, ja veel beter gevuld kunnen worden.

Hoe het mogelijk is geweest dat alles in zulk een korten tijd te bewerkstelligen?

Het is alleen te danken aan de volharding van DR. HAMMERICH, want

ieder, die deze voorwerpen verzamelt, weet hoe moeilijk het wordt iets te vinden, sedert elke hoofdstad haar museum heeft, dat angstvallig loert op elk instrument, dat ter markt komt.

Vooral is het merkwaardig dat alle groepen (slag-, blaas- en snaar-instrumenten) reeds zoo flink zijn vertegenwoordigd.

Natuurlijk is er in het bizonder werk gemaakt van Noordsche speeltuigen. Daar is allereerst de ook vroeger bij ons niet onbekende *hommel* (Noordsche balk), het instrument, waaraan het eerste opstel in dit Tijdschrift (1885) gewijd is. *Humle* is de Deensche naam.

Daarnaast zien wij het soortgelijke Noorweegsche speeltuig, de *Lang leik*, het Finsche, de *Kantele*, en het nauwverwandte IJslandsche strijkinstrument *Langspil*. Met behulp dezer instrumenten zal nog menige vraag ten opzichte der oude noordsche muziek worden opgelost.

Natuurlijk ontbreken ook niet de Zweedsche *Nyckelharpe* (d. i. sleutelharp, die door de toetsen doet denken aan de draailier der Savoyaards) en de *Handargerfedel*, een boerenviool, evenals de *violon d'amour* van sympathische snaren voorzien.

Andere volksinstrumenten vullen deze groep aan: Finsche en Noordsche alpenhoorns, bokkenhoorns, ja zelfs een soort viool in Zuid-Zweden van een gewonen houten klomp gemaakt!

Bij 't laatste instrument ziet men reeds de gevolgen van het rustelooze verzamelen van curiositeiten. Zij worden tegenwoordig voor export vervaardigd en betrekkelijk tot hooge prijzen verkocht.

Een fraaie reeks Italiaansche, Fransche en Duitsche snaarinstrumenten trekt verder de aandacht. Hoogst merkwaardig is een *Rubecchino*, een viool in rebec-vorm, zonder inhammen, zooals die op zoo vele oud-Italiaansche schilderijen in handen van engelen voorkomt. Gamba's in allerlei afmetingen zijn in fraaie exemplaren voorhanden. TIELKE, de Hamburgsche vioolmaker schittert er door verschillende voortbrengselen van zijn werkplaats. Maar ook STRADIVARIUS, GASPAR DA SALO, STAINER en andere beroemde meesters zijn vertegenwoordigd. Alle hoofdsorten zijn er, te beginnen met de dansmeestersviool (*pochette*) tot de contrabas toe.

En de tokkelinstrumenten maken geen minder goed figuur. Ik zag een paar zeer fraaie luiten, niet minder dan drie klokvormige citers,

rijk met snijwerk en inlegwerk versierd, een gitaar met edelgesteenten belegd, mandolones mandola's, mandolines, te zamen een zeer goed overzicht over de familie der Europeesche tokkel-instrumenten gevende.

De klavieren zijn niet zoo talrijk, doch goed vertegenwoordigd. Allereerst te vermelden zijn een fraai beschilderd clavecimbel (2 manualen 4 reg.) van 1724 en een clavichord van 1723, beide van P. A. HASS te Hamburg. Voorts een Italiaansch clavecimbel van 1592, een dito Spaansch van omstr. 1600 en een Engelsch soortgelijk instrument van HIRCHCOCK (omstr. 1700) merkwaardig sterk van toon.

Onder de meer moderne klavieren vallen in het oog hamerklavieren met 4 en 7 pedalen, voor luit- en fagotregister, Janitscharenmuziek enz. Een daarvan werd door niemand minder dan CARL MARIA VON WEBER bespeeld.

Voor Denemarken zijn bizonder belangrijk de klavieren, toebehoord hebbende aan de componisten WEYSE, KUHLAU en J. P. E. HARTMANN.

Reeds wordt een groot gedeelte der muurvlakte ingenomen door de fiink aangroeiende verzameling blaasinstrumenten, schalmeien, hobo's, zinken, grillige serpentes, trompetten, bazuinen en hoe zij allen mogen heeten.

Wanneer ik voorts wijs op eenige harpen, trompettes-marine, glas-harmonica's en instrumenten uit Japan, China, Ned. Oost-Indië, dan is dit voldoende om aan te toonen, welk een leerrijk museum daar gesticht en bezig is zich te ontwikkelen.

Toch is men eigenlijk halverwege op den goeden weg blijven stil staan, want nog lang niet alles is hier bijeengebracht wat feitelijk bijeen behoort.

Het ethnographisch museum b. v. bezit nog heele reeksen instrumenten van verschillende volkeren.

Waarom blijven die daar opgeborgen-begraven? Te midden van al die wapens, kleederen, werktuigen, sieraden enz., missen zij de liefdevolle en deskundige hand, dringend noodzakelijk voor hun onderhoud, en blijven zij een dood vitrine-sieraad, en productief worden zij eerst naast soortgelijke speeltuigen en in handen van een vakman. Alleen deze kan door voortdurenden omgang met die instrumenten, hunne eigenaardigheden leeren kennen en hen in een toestand van bespeel-

baarheid houden, hetgeen voor het behoud van een instrument bepaald noodzakelijk is.

Welke geringe waarde heeft in een ethnographisch museum b.v. een Arabische luit of schalmei? Hoe belangrijk worden zij, wanneer zij geplaatst worden naast de Europeesche luiten en hobo's! Daar eerst kan men partij trekken van die exotische speeltuigen, mits in behoorlijken toestand bewaard.

En een snaarinstrument dient behoorlijk besnaard te blijven of het verliest zijn draagkracht en een houten blaastuig moet voor uitdroging behoed worden of het barst onfeilbaar.

Wie zal voor dat alles waken, indien er geen deskundig conservator is?

Hoe goed en uitgebreid deze te Kopenhagen zijn taak opvat, ziet men in het uitstellen van allerlei prenten en afbeeldingen van instrumenten. Ook die worden door DR. HAMMERICH verzameld en op deze wijze ziet men zoo duidelijk mogelijk, hoe die oude instrumenten bespeeld werden.

Bovendien worden er handleidingen voor de verschillende speeltuigen bijeengebracht. Zeldzame exemplaren zijn er reeds voorhanden, b.v. een methode voor serpent van 1822. Ieder, die ooit gepoogd heeft een in onbruik geraakt instrument te bespelen, weet welke moeilijkheden zich dadelijk voordoen, en hoe gewichtig het is eene handleiding te kunnen raadplegen.

Dit is de wijze van verzamelen die ik hier boven „productief en levend maken” noemde in tegenstelling met het uitstellen als curiositeit.

Zou dit in ons land bepaald onmogelijk zijn? Het materiaal is ruimschoots voorhanden. Het Rijksmuseum te Amsterdam bezit, vooral na den aankoop der verzameling BOERS, menig merkwaardig instrument. Het ethnographisch museum te Leiden bevat hoeveelheden, die elk ander volk ons benijdt. De heer MAHILLON, de bekende Brusselsche conservator, iemand die elke verzameling in Europa kent, geloofde zijne oogen niet, toen ik verleden jaar met hem dit museum bezocht. Gij hebt daar, riep hij telkens uit, eene verzameling, die nergens volliger wordt aangetroffen. Wat hij er aan toevoegde over de wijze van uitstellen en de inrichting van het museum, wil ik hier verzwijgen. Het was te beschamend voor ons land.

En de man had gelijk. In geen pakhuis kan eene collectie onbevredigender worden ondergebracht.

Wie bezorgt al die instrumenten eens een waardig dak en een deskundig conservator? Wie verbindt zulk een instrumenten-museum aan een muziekschool, waarbij het behoort, zooals b.v. te Brussel, Parijs, Berlijn, Londen het geval is?

Wij leven in een tijd, waarin de beoefening der muziekgeschiedenis en muziekwetenschappen groote vorderingen maakt. De studie der oude en uitheemsche instrumenten is hierbij onontbeerlijk. Wij zijn aan het vele belangrijke en kostbare, dat wij bezitten feitelijk verplicht er voor te zorgen, dat het niet begraven ligt te muffen in kasten en vitrines, zoo goed als onbereikbaar voor hen, die er, ten bate van wetenschap en kunst, hun voordeel mede zouden kunnen doen.

D. F. SCHEURLEER.